

KANST TÚ LIVA Í ÆVIR?

DEYÐIN ER EINASTA **VERULIGA** VISSAN VIÐ **LÍVINUM**, ER VANLIG HUGSAN. MEN EIN LÍTIL OG **SANNFØRD** RØÐ AV **HUGSARUM** OG **GRANSKARUM** GERA NÚ **UPP** VIÐ OKKARA **SIÐBUNDNU** FATANIR AV LÍVIÐ, **ALDURDÓMI** OG DEYÐA. SUMMIR TEIRRA **SIGA** SEG HAVA FUNNIÐ **KELDUNA** TIL ÆVIGAN **UNGDÓM**

BAKGRUND

Janus á Ryggi
post@sosialurin.fo

Vit vilja varðveita okkara ungdom longest møgult. Ofta verður tikið til, at 30ini eru tey nýggju 20ini, 40ini tey nýggju 30ini – og so framvegis. Og nógv leggja alla orku í, at útseta árinini av aldurdominum. Serlig kostiskoyti, venjing og kropsrøkt av øllum handa slag er ein ómettandi stóridnaður, ið livir av okkara innbygda hugi til at yvirliva og varðveita heilsuna. Okkara fatan av aldurdomi, sum nakað, ið vit onga ávirkan hava á, er grundleggjandi broytt. Men júst hvussu leingi kunnu vit útseta árinini av aldurdomi?

Tað er torført at broyta okkara fatan av, at vit hóast alt eru deyðiligar verur við avmarkaðari tíð á foldum. Deyðin er ein náttúrligur partur av lívinum halda tey flestu, og fyri nógvur átrúnaðir er deyðin eitt týðandi element fyri at røkka einum hægri andaligum stigi. Fyri onnur ber okkara avmarkaða livitíð boð um, at vit skulu fáa sum mest burturúr lívinum her og nú. Men ein røð av granskarum og hugsarum á altjóða pallinum bjóða nú siðbundnu aldurs- og deyðsfatanini av – summir teirra ultimativt.

Aldurdómur endurskoðaður

Vit vita, at miðal livialdur ikki stendur ritaður í stein og at hesin stóðugt fækkar seg upp eftir so hvørt persónliga heilsan hjá fólki verður betri, orsaka av batnandi livihátti og betri læknávisind. Hetta er ein orsök til, at pensiónsaldurin stóðugt verður hækkaður í stórum pørtum av heiminum. Men aldurdomur er framvegis størsta »deyðsorsøkin« í

av granskarum, aktivistum og filantropum, ið stuðlar gransking ið skal basa aldurstillgongdini – er tíðin komin til, at grundleggjandi endurskoða heilsu og aldurdom. Talan er um eitt slag av heimspekiligari uppgerð við siðbundnu læknávisindina, ið roynir at lekja sjúkurliga tær uppstanda og lætta um sjúkueyðkennir. Sambært SENS skulu vit heldur hyggja nærri at undirliggjandi orsøkunum til nógvar

serstakliga evnaskiftið. Vísindaliga frágreiðingin er einfalt tann, at aldurdomur og tær sjúkurliga, ið gerast meiri vanligar í aldurdominum, eru skaðar, sum standast av broytingum á kyknuligum og molekylurum stigi. Likami, í síni náttúrligu stöðu, er ikki gjørt til meiri enn eitt ávíst tal av skaðum, áðrenn úrslitini síggjast.

Førleikarnar hjá kyknunum at endurnýggja seg aftaná skaðar, eru avmarkaðir. Boðskapurin hjá Aubrey De Grey er tí, at megna vit at finna fram til tøkni, ið kann hjálpa kyknunum at viðlíkahalda sína endurnýggjan, so kunnu vit eisini basa aldringini.

100 ár eingin aldur

Mong eru boðini uppá, hvussu vit kunnu seta ferðina á aldurstillgongdini niður. Ein stórir partur av granskingini hevur snúð seg um at kanna hvussu djór eldast. Umfatandi royndir við mús og rottum eru gjørdar sum staðfesta, at mýs og rottur, ið inntaka 30% kaloriur minni enn hinar sum eru partur av royndunum, liva 30% longri í miðal. Frágreiðingin er onkursvegna, at tá minni orka verður brúkt í líkamsforbrenningini, verður eisini minni kyknuskaði framdur – og harvið verður aldringin seinkað. Enn er ávirkanin á menniskju óviss, men í USA fer nú ein stór verkætlan fram, har luttakarar yvir longri tíð, skulu

»» *Hóast tað ljóðar sum science fiction, er radikali boðskapurin frá Aubrey de Grey, og hansara javnlíkum, at innanfyri næstu fáu áratíggjuni fer tøkni at vera komin so væl áleiðis, at vit fara at kunna seinka aldurstillgongdina so nógv, at nøkur teirra sum liva í dag, helst fara at kunna liva ævigt*

heiminum, og víst verður á, at 90% av øllum deyðsorsøkum í ríka partinum av heiminum, framvegis er treytaður av aldurstreytaðum árinum. Sannlíkindini fyri at fáa krabbamein, sukursjúku og aðrar álvarsamar sjúkurliga fleirfaldast tá vit gerast eldri. Hetta gevur greiða ábending um samanhag millum livshættisligar sjúkurliga og aldurstillgongdina sum heild.

Men sambært SENS grunninum, ið er ein altjóða samanseting

sjúkurliga: aldurstillgongdini sjálvari. Men ber til at ger nakað munagott við aldringina?

Aubrey De Grey, lívfrøðingur frá Cambridge University, og ein av fremstu fortalarunum í heiminum fyri, at vit í roynd og veru fara at kunna basa aldurstillgongdini í framtíðini, hevur í síni gransking víst á, at aldringin í roynd og veru er eitt slag av hjáárinum av vanligum líkamligum virkseminum ígjøgnum lívið,